

וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו באגדה ובסולת פלאו

גליון מס' 545

בהר בחוקותי

כ"ב אייר התש"פ

טל': 054-8457834 | לקבלת העיון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שרה בת מונבאר אורה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ המדוכא ביסורים ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

סיפר מרן זצ"ל על הגאון בעל "החפץ חיים":

ר' ישראל מאיר הכהן מראדין, היה צדיק וחסיד נעים הליכות, צדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, נחמד לשמים ואהוב לבריות, כולם העריצו אותו.

יש אנשים גדולי תורה, אבל חסרים במדות, אך הוא היה מושלם בכל מכל כל, והיה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, מי שהיה בא אליו היה מקרבו ומחבבו, ובפרט תלמידי חכמים.

יום אחד היה יושב בחברת כמה תלמידי חכמים, ומוסר להם שיעור ברמה גבוהה. והנה נכנס ראש ישיבה אחד, כולם כיבדוהו, אך הרב סובב את גבו ואפילו לא אמר לו שלום. הוא נעלב קם והלך.

לא הבינו למה עשה כך, באו תלמידיו המקורבים אליו ושאלוהו: אנו יודעים שכבודו אוהב דרך ארץ ונימוסים, מפני מה עשה כך?

אמר להם, שמעתם על טרוצקי מראשי הקומוניסטים? הוא היה יתום בקטנותו מאביו, אמו שמה אותו בישיבה של האיש הזה, והוא היה שובב גדול מאוד, 'מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות', קופץ על הספסלים ועל הכסאות, וראש הישיבה גער בו פעם ושתיים, וכשלא שמע לו חרה אפו עליו וגרש אותו מהישיבה.

באה אמו התחילה לבכות והתחננה שיחזיר אותו, אך הוא לא רצה.

לא היתה לו סבלנות, אם היה מקרבו היה יכול להיות גאון, השובבות שלו נבעה מפיקחות, הילד הלך לבית ספר חילוני 'תרבות אנשים חטאים', ונעשה שונא בלב ונפש את דת ישראל, התחבר לראשי הקומוניסטים הבולשביקים ונהיה מראשיהם, והיה רומס ברגל גאוה את כל מי ששמר תורה ומצוות, מכה אותם ושם אותם בכלא, והרג נפשות של יהודים כיון ששמרו תורה ומצוות.

בסופו של דבר הוא הסתכסך עם סטאלין וברח למקסיקו, וסטאלין שלח אחריו את אנשיו ורצחוהו נפש.

אם היתה לרב הזה מעט סבלנות והיה מתאפק, היה נעשה גאון, ראש ישיבה. אך נעשה רשע גדול, וראש הישיבה אשם.

גיל ארבע עשרה-חמש עשרה זה גיל של שיגעון, ימתין מעט עד יעבור זעם והיה נעשה תלמיד חכם במקום שיהיה רשע אפיקורס שהרבה סבלו בגללו. לכן לא יכלתי להסתכל בפניו, שלא אלכד אני בעונו.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

נפש יהודי מי ידע!

על מנדל שוב (וידר, בלעז), שמעתם? קברו נמצא בטבריה, סמוך לגדר. אבל לפני שנספר את סיפורו נלמד פסוק בפרשה. יהודי מסכן, שעניותו העבירתו על דעתו ועל דעת קונו, מכר עצמו להיות שמש בכנסיה, רחמנא ליצלן. מה ליהודי בבית עבודה זרה? לכאורה, צריכים היינו לנדונו, לנתק עימו קשר, להפנות לו עורף. אבל התורה מצווה להחליץ לעזרתו, לחלצו גם מתהום המצולה: "שלא תאמר, מאחר שהלך זה ונעשה שמש לעבודת כוכבים אדחה אבן אחר הנופל - תלמוד לומר: אחרי נמכר גאולה תהיה לו, אחד מאחיו יגאלנו".

וכעת, לסיפור המזעזע: באחת מיישיבות הונגריה למד בחור מבריק, ברוך כשרונות. אבל, כפי שקורה תכופות, הענווה לא נמנתה על סגולותיו. שאיפותיו הרקיעו שחקים, סבור היה שיעפיל לפסגות במהרה וכוכבו ידרוך כשביט. בעודו נער, כבר ביקש להתמנות כרב. את הבחינות עבר בהצטיינות, הוסמך להוראה בהתלהבות. אבל אם משום שעמדו על אופיו ומזגו, ואם משום גילו הצעיר ורווקותו, נכשלו כל נסיונותיו לעלות על כס רבנות. מנסיון לנסיון ומכישרון לכישרון רבתה התמרמרותו. על כולם: על הפרנסים שסירבו, על הרבנים שעמדו מנגד, על הקהל שהסכים עם בחירת מתחריו. ההתמרמרות גאתה עד שהתפרצה בקריסת מערכות, בשריפת כל הגשרים: הוא יתנקם בכולם: בפרנסים וברבנים ובהמון העם. קם ונטש את היהדות, והסתפח לאויביה! המיר את דתו, ופנה ללימודי כמורה. שם, ידעו להעריך את כישוריו. שם, ידורו כוכבו. ומשם, ילמד את כל היהודים לקח! ואכן, בכישרונותיו וביקוד שנאתו טיפס מעלה מעלה אל הפיסגה. לא ארכו הימים והוא התמנה לקרדיגל, מישרה רמת מעלה ועתירת שררה. אך בכך לא הסתפק. זו היתה עבורו נקודת פתיחה בלבד. באותם ימים גאתה האנטישמיות בארצו. בני נוער מסייתים התאגדו בפלוגות "צלב הברזל" ופרעו פרעות ביהודים. שרפו חנויות, התעללו ועינו. הקרדיגל מנדל שוב העניק להם את הצידוק הרעיוני, את התשתית האידיאולוגית. פירסם מאמרים רוויי שיטנה, משובצי מובאות שהוצאו מהקשרן, בהן כתב נגד היהודים בארסיות משולחת רסן. האנטישמים ציטטוהו כידען ובר סמכא, כמה צרות נגרמו בעטיו!

מלחמת העולם פרצה, יהודים החלו להישלח להשמדה. תורת הגזע הנאצית המעוותת קנתה אחיזה, הקרדיגל המומר חש שמעמדו אינו כה מובטח. חלום ביעותים שחלם הכריע את הכף. יום אחד התייצב יהודי מיוסר בחדרו של הרבי מסקולן זצ"ל, אביהם של היתומים והפליטים, המגורשים וחסרי הבית, והציג עצמו: "אני מנדל שוב..."

הוא נטש הכל, וחמק בחשאי מלישכתו המפוארת. שב לדתו ואמונתו בכפיפות קומה, ביקש תיקון תשובה... הרבי לא הכביד עליו בסיגופים, הורה דברים סמליים אחיו הסבו לו יסורי כפרה למכביר. רבים כל כך סבלו מהטפותיו הארסיות, ועתה לא כלאו את טינתם. חירפוהו, נידוהו, וסבל הכל בדומיה. הסתגר והצטנף, בלה ימיו ולילותו בתפילה ובתחינה, בצומות ואמירת תהלים. לכפר, למרק, להיטהר. בסוף ימיו עלה ארצה, והמשיך בחיי החרטה והידידי. ובמקום שעלי תשובה עומדים, שם גם מקומו.

מי שקרבו, עודדו, האיר אליו פנים, חיזקו בדרכו החדשה, היה כאמור הרבי מסקולן זצ"ל. יום אחד, בשיחתו עימו, שאלו: "אמור נא לי, ר' מנדל. בשעתו, קרה מה שקרה. נטשת בטריקת דלת, כפרת בעיקר, פנית לעבודה זרה מתועבת. היית שם לכוומר, לקרדיגל. היסתת והרשעת - למה לא השלמת את המהלך, למה לא שינית את שמך, את שם משפחתך?" עיני בעל התשובה התכסו בדוק דמעות, ואמר: "אגלה לכם, רבי. שמרתי על השם 'שוב', כי ידעתי תמיד ששוב אשוב..."

נפש יהודי מי ידע! זו הוראת הכתוב בפרשה, והדברים כה משמעותיים עבורנו, בדורנו! לכאורה, התרחקו כה רבים. לכאורה התנתקו והתנכרו. לכאורה נפלו ברשת מסייתים ומדיחים, ואנו מצווים לקרב, להושיט יד, לחלץ. לא לדחות אבן אחר הנופל.

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"וַיֵּרֵאֲתָּהּ מֵאֲלֹהֶיךָ" (כ"ה י"ז)

סיפר הגה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א: שמעתי מבעל המעשה, איש יהודי ת"ח מופלג ויר"ש מרבים, היושב בעי"ת לאנדאן יצ"ו, ביום ה' פרשת תזריע תשע"ט החלו בני ביתו לחוש שלא בטוב, כשהיא משתעלת שיעולים חזקים וקשים. מיד פנתה אל הרופא, שבדק את הריאות וגילה את אזנה שהריאות בריאים ושלמים, אלא שהיא סובלת מדלקת בדרכי הנשימה, ושלחה לביתה כשהוא מורה לה לבלוע בכל יום איזה כדורים, ויהי מקץ יומיים – ביום ראשון פרשת מצורע החלה האשה להרגיש ברע, כשיסורים קשים תוקפים אותה, בלית ברירה התקשרו למוקד רפואי דחוף (היות ויום ראשון בשבת שובתים שם הרופאים מעבודתם) ואחר דין ודברים, ובירורים שונים נקבע לה תור לחזות את פני הרופא בשעה 12:30 בלילה (חידוש כשלעצמו, הואיל ובדר"כ הם נותנים תור עד חצי שעה הקרובה, וכאן נתנו לה באיחור של שעתיים ומחצה) ובבואם לפני הרופא, בדקה הרופא ואמר שאינו רואה מאומה, אבל ליתר בטחון הוא מעניק להם כלי מיוחד בו נמצא נוזל מיוחד להזריקו לתוך הקנה והוא מרחיב את דרכי הנשימה ומקל על הנשימה (כעין 'משאף'), ולעת הצורך ישתמשו בו...

משם חזר היהודי הביתה ובעוברו בשעה 1:30 בלילה בסמוך לביהמ"ד הגדול ד'סאטמאר מצא בסמוך לו (במקום דשא ועשבים) יושב אברך על ספסל כשראשו מוטה כלפי מעלה ובוהה בשמיים... מתחילה חשב שלא לתת דרוך ליצר סקרנותו לבדוק מה מעשיו של האברך במקום שומם באישון ליל, אבל מיד סב על עקביו ונסע ברכבו למקום הדשא, מיהר לרדת ושאל את האברך, מ'קען דיר עפעס העלפען (אפשר לעזור למע"כ)...

ענה האברך בקול ענות חלושה, אהה. כנשמע בתוך קולו שאך בקושי הוא נושם את נשימותיו, והיה נראה כי אך כפסע בינו ובין העליה לשיבה של מעלה, מיד נזכר האיש שברכבו מוכן אותו כלי המיקל על הנשימה, נטל הכלי והזריק בפי האברך ותוך שניות ספורות חזר לנשום תמידין כסדרן, ותשב רוחו אליו, והאברך הודה למיטיבו כי קיים בו 'מחיה מתים' כפשוטו ממש (לאחמ"כ הזעיקו את אנשי ההצלה וטיפלו בו כפי הראוי לו), כשהוא מספר 'היום יצאתי מביתי שבבני ברק והיום באתי הנה, ומששכבתי לישון הרגשתי כי נשימתי נאבדה ממני, מיד ניסיתי לעשות כמה פעולות להחזיר נשימתי בקרבי ולא עלה יפה בידי, עד שמיהרתי לצאת החוצה לאויר העולם וגם לא הועיל, ובעוברי ליד הספסל כמעט נפלתי שדוד עליו, עד שכעבור מספר רגעים עברת כאן והצללת אותי. ונגלה לפנייה כמה סיבב הקב"ה להציל נפש אחת מישראל, שהאשה לא הרגישה בטוב, וגם נקבע לה תור באיחור של שעתיים ומחצה (מה שבד"כ נותנים עד חצי שעה) וחזר באותו רגע ממש שהוצרך לו האברך מבני ברק-לא רגע לפניו ולא לאחוריו, ועל הכל שהרופא מסר בידי כלי העזר לסדר נשימותיו שלא לצורך כלל, רק לצורך האברך האורח.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"וספרת לך שבע שבתת שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתת השנים תשע וארבעים שנה" (כה, ח).

מדוע - שאל המגיד מדובנא - האריך כאן הכתוב בחשבון השנים, די היה לכתוב: "וספרת לך שבע שבתת שנים"?

אלא - אמר המגיד - משל למה הדבר דומה? לעני אחד שהיה כל ימיו מחזר על הפתחים. והיה העני הזה מתפאר באזני ידידיו על ממונו הרב שצבר.

מדוע אתה מתפאר כל כך? - שאלו אחד ממכריו - בכל השנים בלכתך מבית לבית, התרגלת לספור פרוטות... ואמנם, פרוטות רבות יש לך בביתך, אולם אם תחליף את כל פרוטותיך בדינרי זהב, תראה כי אין בידך מומון כה רב...

כך הוא גם הנמשל - סיים המגיד - האדם מונה את ימיו בעולם הזה בחדשים ובשנים, וחושב בלבו שיש לו שנות חיים רבות: שבעים שנה, ואולי שמונים שנה, ומשום כך הרי הוא אדון לעצמו ולביתו. אולם אם ימנה האדם כמה שמיטות יש לו בימי חייו, וכל שכן כמה יובלות".

מיד יווכח לדעת כי אין הוא אדון כלל בארץ, אלא גר הבא לזמן מועט...

"וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו

איש את אחיו" (כה, יד).

הרב שרגא פייבל פראנק התפרנס למחייתו מחנות לממכר עורות. פעם אחת הזדמן לחנותו סוחר יהודי שבא מעיר אחרת, ובקש לקנות כמות גדולה מאד של עורות.

איזה הנחה תתן לי? - שאל הסוחר את רבי שרגא פייבל - שהרי אני קונה כמות גדולה.

כלל בידי - ענה רבי שרגא פייבל - המחיר הוא קבוע, איני עושה הנחה, אדרבה, נסה וקנה נא אצל אחרים ותווכח בדברי - ומיד מסר לסוחר כתובות של סוחרים אחרים בעיר.

הלך הסוחר, והתברר לו כי אכן אצל רבי שרגא פייבל המחיר הוא הנמוך ביותר, משום כך חזר לחנותו.

אמכור לך ככל שתרצה - אמר רבי שרגא פייבל - ואולם אתן לך הנחה כפי שבקשת בראשונה!

הנחה? - התפלא הסוחר - והרי אמרת שאין אתה נותן הנחות?

דע לך - אמר רבי שרגא פייבל - שכאשר יצאת מחנותי בפעם הראשונה, חשבתי לעצמי: הרי בכל זאת קונה הוא כמות גדולה, ומדוע לא מגיעה לו הנחה?

עכשיו כאשר חזרת, לא אשנה ממחשבתי ואתן לך הנחה!

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

יש כבוד לגנב (ב)

בשבוע שאמר כתבנו שבמלאכת החינוך קל מאוד

להחליט שבפלוגי חבל להשקיע, או כי די במה שאנו משקיעים, אבל אנו חייבים להתחיל לחשוב כיהלומנים; בכל יהודי יש חלק אלוך ממעל, יש נשמה, יש ייחודיות. אומנם לעתים העטיפה מזהמת, אבל אם נהיה מוכנים להשקיע, נגלה בסוף את האור. גם בתוך הבית יש להיזהר לא להחליט מיד ש"מושיש הוא לא כמו יענקי, מה כבר יצא ממנו"... או: "רבקי היא טובה, אבל חני מיוחדת יותר". זה לא נכון; ייתכן כי אצל חלק מילדינו המעלות בולטות וצועקות יותר, אבל גם באחרים יש מעלות משלהם, שאולי צריך לחדור לעומק כדי לגלות אותן, אבל הן קיימות. חשוב לזכור: ילדים מרגישים מה אנחנו חושבים ומרגישים כלפיהם, גם בלי שנבטא זאת במילים...

אנחנו רואים איך התורה מתייחסת לכל אחד, אף ליהודים שנכשלו ומעדו. התורה

מאמינה בכל אחד ובכל מצב! אדם המקבל מלקות על לאו, כיוון שנקלה, הרי הוא כאחיו. המטרה אינה להשפיל ולשבור, חלילה, אלא לחנך. ברגע שהתקבל המסר, הרי הוא כאחיו, כאילו לא היה כאן חטא.

המשנה באבות מלמדת את הדיין איך להתייחס לבעלי דין משקיבלו עליהם את הדין: "יהיו בעיניך כזכאים"... אין סטיגמות. יש כאן מעשה שצריך לתקן, ומהרגע שתוקן, נחשב בעל הדין לזכאי. חשוב מאוד לזכור זאת בחינוך; גם ילד או נער שמעדרו ונכשלו, חייבים לקבל יחס של אמון, יחס של כבוד. יש לטפל במשגה, חייבים לתקן את העוול, אבל מיד חייבים לחזור ולהאמין בפוטנציאל הטמון בהם. אנו מחוייבים במצוות "הלכת בדרכיו", להידבק במידותיו של הקב"ה. התנא רבי מאיר לימד אותנו במסכת קידושין: "בנים אתם לה' אלוכיכם", "ובין כך ובין כך, אתם קרויים בנים". אצל הקב"ה, יהודי הוא בן מלך בכל מצב.

ידועה אמרת הנוקבת של רבי משה מקוברין זי"ע: "יהודי החושב שאחרי העבירה החמורה ביותר אינו יכול להתפלל לקדוש ברוך הוא, לא דרך על מפתת היהדות" - חייבים לתקן את החטא, אך היחס נשאר כבן אצל אביו.